

ਭਾਗ 2

ਮਾਨਸਿਕ 'ਭਰਮਾਂ' ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਸੀਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਰਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬੁਰੀ ਤਰਾਂ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਥਵਾ ਪਰਮਾਰਥਿਕ

ਖਿਆਲ

ਗਿਆਨ

ਨਿਸਚੇ

ਸ਼ਰਧਾ

ਕਰਮ ਕ੍ਰਿਆ

ਪਾਠ

ਪ੍ਰਯਾ

ਜਪ

ਤਪ

ਹਠ

ਆਦਿ—ਸਾਰੇ 'ਸਾਧਨ' ਭੀ ਇਸੇ ਤ੍ਰੈਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ 'ਭਰਮ'—ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਉਤੇ 'ਅਧਾਰਤ' ਹਨ। ਨੇੜ ਹੀਣ ਅੰਨ੍ਹੇ-ਜੋ ਕੁਛ ਸੋਚਦੇ ਯਾ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਓਪਰੀ ਅਤੇ ਅਧੂਰੀ ਮਾਨਸਿਕ ਕਲਪਨਾਂ, ਅਥਵਾ 'ਭਰਮ' ਉਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਗਲਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅੰਧੀ ਕੰਮੀ ਅੰਧੁ ਮਨੁ ਮਨਿ ਅੰਧੇ ਤਨੁ ਅੰਧ ॥ (ਪੰਨਾ—1287)

ਅੰਧਾ ਜਗਤੁ ਅੰਧੁ ਵਰਤਾਰਾ ਬਾਝੁ ਗੁਰੁ ਗੁਬਾਰਾ ॥ (ਪੰਨਾ—600)

ਅੰਧ ਅਗਿਆਨੀ ਕਦੇ ਨ ਸੀਝੈ ॥ (ਪੰਨਾ—160)

ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਭਰਮ ਦੇ ਹਨੇਰ ਵਿਚ, ਅਸੀਂ ਜੋ ਭੀ ਕਰਮ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਸਭ ਫੋਕਟ, ਅਧੂਰੇ, ਗਲਤ ਅਤੇ ਬਿਰਥਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਏਸੇ ਕਾਰਨ ਇਤਨੇ ਪਾਠ, ਪ੍ਰਯਾ, ਧਰਮ, ਕਰਮ, ਕਰਦਿਆਂ ਭੀ ਸਾਨੂੰ :—

ਆਤਮਿਕ ਸਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਆਈ

ਪੰਜਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ

ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਖੁਲਿਆ

L69/1

Lekh 69 Bharam (Illusion) Part 2

Apart from mental 'illusions' we are also badly entrenched in religious illusions. Our religious or spiritual

thoughts

knowledge

beliefs

faith

rites and rituals

reading of the religious texts

worship

contemplation

rigorous effort

perseverance

etc.- all the methods too are bases upon the fallacies of this very 'illusion' of the three phases materialism. The blind sightless ones, whatever they think or do is dependent upon their superficial and incomplete mental imagination or 'illusion' which can be wrong.

- 1 Acting blindly, the mind becomes blind. The blind mind makes the body blind. 1287
- 2 The world is blind, and its dealings are blind as well; without the Guru, there is only pitch darkness. 600
- 3 Blind and ignorant, he shall never be reformed. 160

In the same way whatever actions or deeds we perform in the darkness of mental 'illusion', they are all hollow, incomplete, wrong and fruitless. This is why despite doing so much *paath* (reading of religious texts), worship, discipline, rites – rituals, :-

we do not get mental peace

we haven't been able to free ourselves from the five evil passions
our intuition hasn't opened up

L69/1

ਆਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ
 'ਨਾਮ' ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ
 ਆਤਮਿਕ ਰਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ
 ਅਨਹਦ ਧੁਨੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ
 ਗੋਬਿੰਦ ਨਹੀਂ ਗੱਜਿਆ !

divine illumination has not taken place
 the attainment of Naam has not taken place
 divine joy has not been experienced
 the unstruck melody has not been heard
 Gobind (the Lord of the World) has not thundered.

ਫੇਰ ਭੀ, ਅਸੀਂ ਪਰਮਾਰਥ ਦੇ ਪਾਠੀ, ਆਮ ਜਨਤਾ ਵਾਂਗ, ਮੋਹ-ਮਾਇਆ ਦੇ ਅੰਧਕਾਰ ਵਿਚ ਭਟਕਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ 'ਖੂਹ ਦੇ ਡੱਡੂ', ਵਾਂਗ, ਤ੍ਰੈਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਭਰਮਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕੂੜੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ, ਬਲਕਿ ਇਸੇ ਵਿਚ ਫੁੱਕਾਰੇ ਮਾਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ !

In spite of all this, we, the divine travellers, are like the masses wondering aimlessly in the darkness of materialistic-attachment and akin to the 'frog in the well', we are (not only) pleased with the false life in the illusionary fortress of three-phased materialism, but keep snorting (or exhibiting airs) about it.

ਪੂਜਾ ਅਰਚਾ ਬੰਦਨ ਡੰਡਉਤ ਖਟੁ ਕਰਮਾ ਰਤੁ ਰਹਤਾ ॥
 ਹਉ ਹਉ ਕਰਤ ਬੰਧਨ ਮਹਿ ਪਰਿਆ ਨਹ ਮਿਲੀਐ ਇਹ ਦੁਗਤਾ ॥
 ਜੋਗ ਸਿਧ ਆਸਣ ਚਉਰਾਸੀਹ ਏ ਭੀ ਕਰਿ ਕਰਿ ਰਹਿਆ ॥
 ਵਡੀ ਆਰਜਾ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜਨਮੇ ਹਰਿ ਸਿਉ ਸੰਗੁ ਨ ਗਹਿਆ ॥ 642
 ਪੂਜਾ ਕਰਹਿ ਪਰੁ ਬਿਧਿ ਨਹੀ ਜਾਣਹਿ ਦੂਜੇ ਭਾਇ ਮਲੁ ਲਾਈ ॥ 910
 ਕਲਿਜੁਗ ਮਹਿ ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ ਹੈ ਮਨਮੁਖ ਰਾਹੁ ਨ ਕੋਇ ॥ (ਪੰਨਾ-1285)
 ਸਾਸਤ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਬੇਦ ਚਾਰਿ ਮੁਖਾਗਰ ਬਿਚਰੇ ॥
 ਤਪੇ ਤਪੀਸਰ ਜੋਗੀਆ ਤੀਰਥਿ ਗਵਨੁ ਕਰੇ ॥
 ਖਟੁ ਕਰਮਾ ਤੇ ਦੁਗੁਣੇ ਪੂਜਾ ਕਰਤਾ ਨਾਇ ॥
 ਰੰਗੁ ਨ ਲਗੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਤਾ ਸਰਪਰ ਨਰਕੇ ਜਾਏ ॥ (ਪੰਨਾ-70)
 ਕਾਹੂੰ ਲੈ ਪਾਹਨ ਪੂਜ ਧਰਯੋ ਸਿਰ ਕਾਹੂੰ ਲੈ ਲਿੰਗ ਗਰੇ ਲਟਕਾਇਓ ॥
 ਕਾਹੂੰ ਲਖਿਓ ਹਰਿ ਅਵਾਚੀ ਦਿਸਾ ਮਹਿ ਕਾਹੂੰ ਪਛਾਹ ਕੋ ਸੰਸ੍ਰ ਨਿਵਾਇਓ ॥
 ਕੋਉ ਬੁਤਾਨ ਕੋ ਪੂਜਤ ਹੈ ਪਸੁ ਕੋਉ ਮ੍ਰਿਤਾਨ ਕੋ ਪੂਜਨ ਧਾਇਓ ॥
 ਕੂਰ ਕ੍ਰਿਆ ਉਰਝਿਓ ਸਭ ਹੀ ਜਗ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕੋ ਭੇਦੁ ਨ ਪਾਇਓ ॥
 (ਸਵੇਯੋ ਪਾ: ੧੦)

- 1 *He may remain devoted to worship and adoration, bowing his forehead to the floor, practicing the six religious rituals. He indulges in egotism and pride, and falls into entanglements, but he does not meet the Lord by these devices. ||5|| He practices the eighty-four postures of Yoga, and acquires the supernatural powers of the Siddhas, but he gets tired of practicing these. 642*
- 2 *Those who worship Him, but do not know the Way, are polluted with the love of duality. 910*
- 3 *In this Dark Age of Kali Yuga, there is utter darkness; the self-willed manmukh cannot find the way. 1285*
- 4 *People may recite by heart the Shaastras, the Simritees and the four Vedas; they may be ascetics, great, self-disciplined Yogis; they may visit sacred shrines of pilgrimage and perform the six ceremonial rituals, over and over again, performing worship services and ritual bathings. Even so, if they have not embraced love for the Supreme Lord God, then they shall surely go to hell. 70*
- 5 *Some worship the stone idol and others wear a lingam around their neck, Some recognise God in the south and others bow their heads towards the west, Some ignorant ones worship the images and others worship the dead, The entire world is engrossed in false rituals and none know the mystery of the Divine. Guru Gobind Singh (Akaal Ustat) Savaiya 30*

ਤ੍ਰੈਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਅੰਦਰ, ਸੀਮਤ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਹੀ 'ਖੇਡ' ਹੈ। ਸਾਡੀ ਬੁਧੀ ਕਿੰਨੀ ਹੀ ਤੀਖਣ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ ਗਿਆਨ ਸਿਰਫ 'ਅੰਨੇ ਦੀ ਟੋਹ' ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅਧੂਰਾ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਐਸਾ 'ਦਿਮਾਗੀ ਗਿਆਨ' ਕਿਸੇ ਸੀਮਾ ਤਾਂਈ ਹੀ ਹੀ ਸੋਚ 'ਵਿਚਾਰ' ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਨੁਭਵੀ ਮੰਡਲ ਤਾਂਈ ਇਸ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

In the three-phases realm of materialism is the 'play' of the limited intellect. No matter how sharp our intellect is, the knowledge that sprouts from it is akin to that derived from the 'touch of the blind', incomplete and restricted. Such 'intellectual-knowledge' can only think and 'deliberate' up to a certain point. It has no reach towards the intuitional realm.

ਹੁੰਦਾ, ਅਸੀਂ ਹਰ ਗਲ, ਅਥਵਾ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਨਿਸ਼ਚਿਆਂ ਨੂੰ ਭੀ, ਭਰਮ ਵਾਲੀ 'ਧੁੰਧਲੀ' ਬੁਧੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸੋਚਦੇ, ਪਰਖਦੇ ਅਤੇ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਅਧਰੀ 'ਧੁੰਧਲੀ' ਬੁਧੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਉਤੇ ਅਧਾਰਤ, ਸਾਡਾ 'ਨਿਸਚਾ' ਅਤੇ 'ਸ਼ਰਧਾ' ਭੀ, ਢੋਕੀ, ਓਪਰੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰਾਂ ਅਸੀਂ, 'ਭਰਮ' ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਿਚ

ਪਰਮਾਤਮਾ

ਗੁਰੂ

ਅਵਤਾਰ

ਸਾਧ

ਸੰਤ

ਕੁਦਰਤ

ਧਰਮ

ਕਰਮ-ਕ੍ਰਿਆ

ਦੁਨੀਆਂ

ਜੀਵਨ

ਬਾਬਤ, ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਗਲਤ ਯਾ ਕੂੜੀਆਂ ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨਿਸਚੇ ਬਣਾਈ ਬੈਠੇ ਹਾਂ।

ਏਸੇ ਅੱਡੋ-ਅੱਡਰੇ ਖਿਆਲਾਂ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਆਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਝਗੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਲ ਨਿਸ਼ਚਿਆਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਤਅੱਸੁਬ, ਨਫ਼ਰਤ, ਲੜਾਈਆਂ ਅਤੇ ਖੂ ਖਰਾਬੇ ਜੂਲਮ ਦਾ ਵਰਤ ਵਰਤਾਰਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਇਕ ਅੰਨ੍ਹਾ ਦੂਜੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਜੇ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਭੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਚੋਟਾਂ ਖਾਂਦੇ ਤੇ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ।

ਅੰਧਾ ਆਗੂ ਜੇ ਬੀਐ ਕਿਉ ਪਾਧਰੂ ਜਾਣੈ ॥ (ਪੰਨਾ—767)

ਗੁਰੂ ਜਿਨਾ ਕਾ ਅੰਧੁਲਾ ਸਿਖ ਭੀ ਅੰਧੇ ਕਰਮ ਕਰੇਨਿ ॥

(ਪੰਨਾ—951)

ਅੰਧੇ ਕੇ ਰਾਹਿ ਦਸਿਐ ਅੰਧਾ ਹੋਇ ਸੁ ਜਾਇ ॥

ਹੋਇ ਸੁਜਾਖਾ ਨਾਨਕਾ ਜੋ ਕਿਉ ਉਭੜਿ ਪਾਇ ॥

(ਪੰਨਾ—954)

L69/3

As long as materialistic illusion is not erased through intuitional illumination, we will think, assess and understand everything, including religious and spiritual beliefs, with the 'cloudy' intellect of illusion. Our 'beliefs' and 'faith' that depend on the knowledge of this imperfect 'cloudy' intellect too can be hollow, superficial and wrong.

Hence under the ignorance of illusion we have contrived wrong or false assumptions and beliefs about

the Primal Being Waheguru

the Guru

prophets

sadhus

saints

nature

religion

rites-rituals

world

life.

These different thoughts and beliefs are the ones that cause debates and arguments and create political, economic and social quarrels. These are the things and beliefs that have brought about religious extremism, hatred, wars, bloodshed and the existence of tyranny.

Just as one blind person cannot lead another blind person, and if one still tries to lead, then both endure knocks and face suffering, but they can never reach their destination.

1 If a blind man is made the leader, how will he know the way? 767

2 If a blind man is made the leader, how will he know the way? 951

3 He is truly blind, who follows the way shown by the blind man. 954

L69/3

ਅੰਧੇ ਗੁਰੂ ਤੇ ਭਰਮੁ ਨ ਜਾਈ ॥ ਮੂਲੁ ਛੋਡਿ ਲਾਗੇ ਦੂਜੈ ਭਾਈ ॥
(ਪੰਨਾ—232)

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਤਮਿਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਭਵੀ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ, ਮਾਨਸਿਕ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋਏ 'ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਚਾਰਕ' ਭੀ, ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮਿਕ 'ਜੀਵਨ ਸੇਧ' ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ।

ਅਵਰ ਉਪਦੇਸੈ ਆਪਿ ਨ ਬੂਝੈ ॥
ਐਸਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ ਕਹੀ ਨ ਸੀਝੈ ॥ (ਪੰਨਾ—312)
ਉਪਦੇਸੁ ਕਰੈ ਆਪਿ ਨ ਕਮਾਵੈ ਤਤੁ ਸਬਦੁ ਨ ਪਛਾਨੈ ॥ (ਪੰਨਾ—380)
ਮੁਖ ਤੇ ਪੜਤਾ ਟੀਕਾ ਸਹਿਤ ॥ ਹਿਰਦੈ ਰਾਮੁ ਨਹੀਂ ਪੂਰਨ ਰਹਤ ॥
ਉਪਦੇਸੁ ਕਰੇ ਕਰਿ ਲੋਕ ਦ੍ਰਿੜਾਵੈ ॥ ਅਪਨਾ ਕਹਿਆ ਅਪਿ ਨ ਕਮਾਵੈ ॥
(ਪੰਨਾ—887)

ਅਨੁਭਵੀ 'ਆਤਮ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦੇ ਸਚੇ 'ਤਤ ਗਿਆਨ' ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਜੋ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ ਫੋਕਟ, ਓਪਰਾ, ਅਧੂਰਾ ਅਤੇ ਗਲਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਨਤਾ, ਹੋਰ ਭੀ 'ਭਰਮ' ਦੇ ਭੰਬਲ ਭੂਸਿਆਂ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੀ ਸਚੀ 'ਜੀਵਨ ਸੇਧ' ਤੋਂ 'ਦੁਰੇਡੇ' ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ।

ਫੋਕਟਿ ਧਰਮੀ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਵੈ ॥ (ਵਾ. ਭਾ. ਗੁ. 1/18)

ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਨਤਾ 'ਧਰਮ' ਤੋਂ ਅਵੇਸਲੀ ਅਤੇ ਨਾਸਤਕ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮਜ਼ਹਬੀ ਤਅੱਸੁਬ, ਨਫਰਤ, ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ ਲੜਾਈਆਂ ਅਤੇ ਖੂਨ ਖਰਾਬੇ ਦਾ ਵਾਧਾ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਭਈ-ਗਿਲਾਨਿ ਜਗਤ ਵਿਚਿ ਚਾਰਿ ਵਰਨ ਆਸੂਮ ਉਪਾਏ ॥
ਦਸ ਨਾਮਿ ਸੰਨਿਆਸੀਆਂ ਜੋਗੀ ਬਾਰਹ ਪੰਥਿ ਚਲਾਏ ॥
ਜੋਗਮ ਅਤੇ ਸਰੇਵੜੇ ਦਗੇ ਦਿਗੰਬਰ ਵਾਦਿ ਕਰਾਏ ॥
ਬ੍ਰਹਮਣਿ ਬਹੁ ਪਰਕਾਰਿ ਕਰਿ ਸਾਸਤ੍ਰਿ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣਿ ਲੜਾਏ ॥
ਖਟਿ ਦਰਸਨ ਬਹੁ ਵੈਰਿ ਕਰਿ ਨਾਲਿ ਛਤੀਸਿ ਪਖੰਡ ਰਲਾਏ ॥
ਤੰਤ ਮੰਤ ਰਾਸਾਇਣਾ ਕਰਾਮਾਤਿ ਕਾਲਖਿ ਲਪਟਾਏ ॥ (ਵਾ. ਭਾ. ਗੁ. 1/19)

ਸਾਡੀ ਅਲਪ ਬੁਧੀ ਦੇ 'ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ' ਦਾ ਗਿਆਨ

ਪੜ੍ਹਿਆ—ਪੜ੍ਹਾਇਆ

ਸੁਣਿਆ—ਸੁਣਾਇਆ

L69/4

1 Those whose guru is spiritually blind - their doubts are not dispelled.
Abandoning the Source of all, they have become attached to the love of duality. 232

In the same way without the illumination of intuitional knowledge, the religious preachers who themselves are entangled in mental 'doubt-fallacy', they cannot give spiritual 'life-direction'.

2 They instruct others, but do not understand themselves.
Such Brahmins will never be emancipated. 372

3 He teaches, but does not practice what he preaches; he does not realize the essential reality of the Word of the Shabad. 380

4 You read the scriptures, and the commentaries,
but the Perfect Lord does not dwell in your heart.
You preach to others to have faith,
but you do not practice what you preach. 887

If preaching is done without the true 'essence-knowledge' of the intuitional 'Divine-Light', it can be hollow, superficial, imperfect and wrong, causing people to fall even further into confusion of this 'illusion'. This will take them even further from the divine illumination of true 'life's direction'.

5 Religious hypocrites (without divine understanding) will continue to toss an turn in delusion. VBG 1/18

This is the reason why despite enormous preaching, the masses are indifferent towards 'religion' and becoming apostates. Apart from this religious extremism, hatred, enmity-confrontation, wars and bloodshed is on the increase.

5 In view of the prevailing lassitude in the world, four varnas and four ashrams were established.
Then ten orders of ascetics and twelve orders of yogis came into being.
Further jangams, the wanders, sramans and digambers, naked jain ascetics also started their disputations.
Many categories of brahmins came into being who propounded Shastras, Vedas and Puranas contradicting one another.
The mutual irreconcilability of the six Indian philosophies further added many hypocrisies.
Alchemy, tantra, mantra and miracles became everything for people. VBG 1/19

The knowledge of the 'spiritual realm' of our limited intellect is (the one that is)

studied heard
taught relayed

L69/4

ਸਮਝਿਆ—ਸਮਝਾਇਆ
 ਸਿਖਿਆ—ਸਿਖਾਇਆ

ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਦਾ ਨਿਸਚਾ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਸਰੇ ਅਸੀਂ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ, ਸਚੀ ਆਤਮਿਕ 'ਜੀਵਨ ਸੋਧ' ਤੋਂ ਦੁਰਾਡੇ ਚਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਅਨੁਭਵੀ ਆਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

'ਆਤਮ ਮੰਡਲ' ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ 'ਤਤ-ਗਿਆਨ' ਨੂੰ, ਮਾਇਕੀ ਅਲਪ ਬੁਧੀ ਨਾਲ :—

ਸਮਝਣਾ
 ਵਿਚਾਰਨਾ
 ਜੋਖਣਾ
 ਘੋਖਣਾ
 ਪ੍ਰਚਾਰਨਾ

ਭੀ, 'ਮਾਨਸਿਕ ਭਰਮ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਅਨੁਭਵੀ ਆਤਮ ਮੰਡਲ ਦੀ ਉਚਤਾ ਤੇ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ, ਆਪਣੀ ਅਲਪ ਬੁਧੀ ਤਾਂਈ 'ਸੀਮਤ' ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਏਹੋ ਹੀ ਸਾਡਾ ਵਡਾ 'ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਾ' ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਗ੍ਰਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਕਥਨੀ ਬਦਨੀ ਕਰਤਾ ਫਿਰੈ, ਹੁਕਮੈ ਮੂਲਿ ਨ ਬੁਝਈ ਅੰਧਾ ਕਚੁ ਨਿਕਚੁ ॥
 (ਪੰਨਾ—509)

ਕਥਨੀ ਕਹਿ ਭਰਮੁ ਨ ਜਾਈ ॥ ਸਭ ਕਥਿ ਕਥਿ ਰਹੀ ਲੁਕਾਈ ॥
 (ਪੰਨਾ—655)

ਕਥਨੀ ਬਦਨੀ ਕਰਤਾ ਫਿਰੈ ਹੁਕਮੁ ਨ ਬੁਝੈ ਸਚੁ ॥ (ਪੰਨਾ—950)

ਸਤਸੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਜਦ ਕਿਤੇ ਮਨ ਉਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਚੋਟ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਨ ਦੁਵ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਵੇਰਾਗ ਵਿਚ ਆਕੇ ਅਸੀਂ 'ਝੂਮਣ' ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਯਾ ਅਣਹੋਣੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਖਾਂ ਵਿਚ ਵੇਰਾਗ ਦੇ ਹੰਝੂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਹ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਉੱਤੇਜਨਾ ਅਥਵਾ 'ਉਬਾਲ', ਦੁਹ ਦੇ ਉਬਾਲ ਵਾਂਗ, ਖਿਨ ਭੰਗਰ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਮਨ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋਏ ਮਾਨਸਿਕ 'ਭਰਮ', ਮੁੜ ਛਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਉਕਸਾਹਟ ਕਾਰਨ, ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਮਜ਼ਹਬੀ ਜੋਸ਼ ਭੀ ਉਬਲਦਾ
 L69/5

understood or made to understand
 learnt or made to learn

is (nothing but) mind's suppositions which has caused us to get into arguments, pushed us further away from 'life's goal' and left us bereft of the intuitional divine illumination.

Trying to
 understand
 deliberate
 weigh
 investigate
 preach

the 'essence-knowledge' of the illumination of the 'divine realm' with (our) limited materialistic intellect too is a mental illusion. In this way we have limited the loftiness and the greatness of the intuitional divine realm to the level of our limited intellect. This indeed is our huge 'doubt-fallacy' in which the whole world is ensnared.

- 1 He wanders around babbling and speaking, but he does not understand the Lord's Command at all. He is blind, the falsest of the false. 509
- 2 By preaching sermons, one's doubt is not dispelled. Everyone is tired of preaching and teaching. 655
- 3 One who merely mouths the words, does not understand the Hukam of the True Lord's Command. 950

While participating in a satsang, at some point (the message of) Gurabani strikes you, then our mind melts and in a state of detachment we being to 'sway', or do unexpected actions, and tears of separation begin to flow.

This vigorous excitement or the 'boiling-over' like the boiling over of milk is only momentary and immediately after that the ingrained mental 'illusions' once again predominate.

In the same way, over some provocation, religious zeal boils over within
 L69/5

ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਕਈ ਐਸੇ ਬੇ-ਲੋੜੇ ਕਰਮ ਕਰ ਬੈਠਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਅਤਿਅੰਤ ਦੁਖਦਾਈ ਅਤੇ ਤਬਾਹੀ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਵਲਵਲੇ ਅਤੇ ਜੋਸ਼ ਸਾਡੇ ਮਾਨਸਿਕ ਭਰਮ ਭੁਲਾਵੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਉਪਜਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਜਲਵਾ ਦਿਖਾ ਕੇ, ਮੁੜ 'ਭਰਮ' ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਜ਼ਹਬੀ ਉਬਾਲ ਨੂੰ 'ਧਾਰਮਿਕ ਪਰਾਪਤੀ' ਸਮਝ ਕੇ, ਇਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਆਤਮਿਕ ਮੰਜ਼ਿਲ ਸਮਝ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।

'ਆਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼', 'ਅਨਹਦ ਸਬਦ', 'ਨਾਮ ਅਮੋਲ' ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਫੌਕੇ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸੁਕੀਆਂ ਫਿਲੋਸਫੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ 'ਰੋਲ' ਛੱਡਿਆ ਹੈ!

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਉਚਮ ਉਚੇ, ਸੂਚਮ ਸੂਚੇ ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਆਤਮਿਕ ਤੱਤ-ਗਿਆਨ ਨੂੰ, ਅਸੀਂ ਦਿਮਾਗੀ 'ਸੁਗਲ' ਹੀ ਬਣਾ ਛੱਡਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਾਨਸਿਕ 'ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ' ਵਿਚ, ਆਤਮ-ਮੰਡਲ ਦੀ ਇਸ 'ਇਲਾਹੀ ਦਾਤ' ਦੀ, ਵਡਿਆਈ ਤੇ ਕੀਮਤ ਪਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਛੁਟਿਆਈ ਅਤੇ ਨਿਰਾਦਰੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਲੋਗੁ ਜਾਨੈ ਇਹੁ ਗੀਤੁ ਹੈ, ਇਹੁ ਤਉ ਬ੍ਰਹਮ ਬੀਚਾਰ ॥ (ਪੰਨਾ—335)

ਮਾਰਗਿ ਮੋਤੀ ਬੀਬਰੇ ਅੰਧਾ ਨਿਕਸਿਓ ਆਇ ॥

ਜੋਤਿ ਬਿਨਾ ਜਗਦੀਸ ਕੀ ਜਗਤੁ ਉਲੰਘੇ ਜਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ—1370)

'ਸਬਦ' ਅਥਵਾ 'ਨਾਮ' 'ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਤੋਂ ਬਗੈਰ, ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮਾਇਕੀ 'ਭਰਮ' ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਹੀ ਛਾਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਕਰਹਿ ਬਿਕਾਰ ਵਿਬਾਰ ਘਨੇਰੇ ਸੁਰਤਿ ਸਬਦ ਬਿਨੁ ਭਰਮਿ ਪਇਆ ॥
(ਪੰਨਾ—906)

ਬਿਨੁ ਸਬਦੇ ਸਭੁ ਅੰਧ ਅੰਧੇਰਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਕਿਸਹਿ ਬੁਝਾਇਦਾ ॥
(ਪੰਨਾ—1065)

ਬਿਨੁ ਸਬਦੇ ਭਰਮੁ ਨ ਚੁਕਈ ਨਾ ਵਿਚਹੁ ਹਉਮੈ ਜਾਇ ॥
(ਪੰਨਾ—67)

ਤਨੁ ਜਲਿ ਬਲਿ ਮਾਟੀ ਭਇਆ ਮਨੁ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ ਮਨੁਰੁ ॥

ਅਉਗਣ ਫਿਰਿ ਲਾਗੁ ਭਏ ਕੂਰਿ ਵਜਾਵੈ ਤੁਰੁ ॥

ਬਿਨੁ ਸਬਦੇ ਭਰਮਾਈਐ ਦੁਬਿਧਾ ਡੋਬੇ ਪੂਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ—19)

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਸਬੁਲ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਦੇ 'ਅੰਧੇਰ-ਖਾਤੇ' ਅੰਦਰ, ਸਾਡੇ ਭਰਮ-

us and under its influence we commit uncalled for deeds, resulting in intense pain and destruction.

These vigorous emotions and zeal arise because of our mental doubt-fallacies. After showing their glitter they once again diffuse into 'doubt-fallacy'. But we, interpreting this to be some religious achievement, regard this to be our spiritual destination.

We have reduced 'Divine illumination', 'unstruck Shabad or Word', the 'priceless Naam' to the level of some dry philosophy.

The truth is that we have made this high and lofty, pure of the purest spiritual 'essence-knowledge' into some intellectual 'entertainment'.

By doing this, instead of glorifying and valuing this as the "Divine gift" from the spiritual realm, in our doubt-fallacy we have belittled it and shown disrespect towards it.

1 People believe that this is just a song, but it is a meditation on God. 335

2 The pearls are scattered on the road; the blind man comes along. Without the Light of the Lord of the Universe, the world just passes them by. 1370

Without the illumination of the 'Shabad (Word)' or 'Naam', the darkness of materialistic 'illusion' keeps reigning in this world.

3 You act in corruption, and put on ostentatious shows, but without awareness of the Shabad, you have fallen into confusion. 906

4 Without the Shabad, everything is enveloped in utter darkness; only the Gurmukh understands. 1065

5 Without the Shabad, doubt is not dispelled, and egotism is not eliminated from within. 67

6 The body is burnt to ashes; by its love of Maya, the mind is rusted through. Demerits become one's enemies, and falsehood blows the bugle of attack. Without the Word of the Shabad, people wander lost in reincarnation. Through the love of duality, multitudes have been drowned. 19

In the 'dark-arena' of the visible gross realm of materialism all the

ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਦੇ ਨਿਸਚੇ, ਅਤਿਅੰਤ ਦਿੜ, ਗੂੜ੍ਹੇ, ਗਹਿਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ, ਪਰ ਸੂਖਮ 'ਆਤਮ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਮੰਡਲ ਦੇ ਤੱਤ-ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਜਾਂ 'ਕੋਰੇ' ਹਾਂ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਭਰਮ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਿਚ, 'ਰਬ' ਅਥਵਾ ਪਰਮਾਤਮਾ, ਗੁਰੂ, ਅਵਤਾਰਾਂ, ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਬਾਬਤ ਭੀ, ਅਸੀਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਅਲਪ ਬੁਧੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਨੋਕਲਪਤ

ਹੋਂਦ
ਸਰੂਪ
ਰੰਗ
ਭੇਖ
ਗੁਣ
ਨਾਮ

ਆਦਿ ਘੜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭੀ

ਦੇਸ਼
ਕਾਲ
ਕੌਮਾਂ
ਧਰਮਾਂ
ਫਿਰਕਿਆਂ
ਨਸਲਾਂ
ਜਾਤਾਂ
ਕੌੜਮਿਆਂ
ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ

ਤਾਈਂ 'ਸੀਮਤ' ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਧਰਮਾਂ, ਅਥਵਾ ਫਿਰਕਿਆਂ ਨੇ, ਆਪੋ-ਆਪਣੇ 'ਰੱਬ', ਗੁਰੂ, ਅਵਤਾਰ, ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ ਆਦਿ ਤਸੱਵਰ ਕਰਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੱਡੇ-ਅੱਡਰੇ 'ਸਰੂਪ' ਕਲਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਹਰ ਇਕ 'ਧਰਮ' ਅਤੇ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਾਬਤ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ :-

ਖਿਆਲ
ਕਲਪਨਾ
ਨਿਸਚੇ
L69/7

beliefs of doubt-fallacy have become so deeply implanted, profound, deep and powerful but from (the aspect of) the realm of essence-knowledge of the subtle realm of 'Divine-illumination' we are totally illiterate and 'hollow'. That is why in the ignorance of illusion we have according to our own individual limited intellect, fashioned imagined

presence
form
colour
distinctive dress
attributes
names

about 'God', or the Primal Being, Gurus, prophets, gods and goddesses and these too we have restricted them to

country
time
communities
religions
sects
races
caste
extended family groups
families.

The proof of all this is that all religions or sects have created a mental picture of their own 'god', guru' prophet, deities and demi-gods and within each one of these 'religions and sects they have ingrained different

thoughts
imaginings
beliefs

ਸਰਧਾ
ਮਨੋਤ
ਪੂਜਾ
ਉਪਾਸਨਾ

faith
vows
worship
prayers.

ਦਿੜ੍ਹ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ।

ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਅਸੀਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਕਲਪਤ 'ਰਬ' ਯਾ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ :—

ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਨਾਉਂ
ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਸ਼ਕਲਾਂ
ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ
ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਕਰਤਬ
ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਧਰਮਾਂ
ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਰਮ-ਕ੍ਰਿਆ
ਅੱਡ-ਅੱਡ ਮਰਿਆਦਾ

ਵਿਚ ਮਹਿਦੂਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ।

ਜਿਹਾ ਕਿ, ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦੇਵਤੇ ਨੂੰ
'ਸ੍ਰੀਡ' ਲਾ ਦਿਤੀ ਹੈ ।
'ਦਹਿ ਸਿਰ' ਲਾ ਦਿਤੇ ਹਨ ।
'ਚਾਰ-ਬਾਹਾਂ' ਲਾ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ ।
ਸ਼ਰ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿਤਾ ।
ਚੂਹੇ ਉਤੇ ਬੈਠਾ ਦਿਤਾ ।
ਬਲਦ ਉਤੇ ਬਹਾ ਦਿਤਾ ।
ਡਰਾਉਣੀ ਸ਼ਕਲ ਘੜ ਦਿਤੀ

ਆਦਿ, ਅਨੇਕਾਂ ਮਨੋਕਲਪਤ ਸਰੂਪ ਘੜੇ ਹੋਏ ਹਨ !

ਏਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਗਰਜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ, ਕੁਦਰਤੀ 'ਤੱਤਾਂ' ਨੂੰ ਭੀ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਹਾ ਕਿ :—

ਪਵਨ—ਦੇਵਤਾ
ਪਾਣੀ—ਦੇਵਤਾ

L69/8

As an example, we have restricted (the reference) to our imagined 'god' or deities to:-

different names
different looks
different powers
different actions
different rites and rituals
different codes of conduct.

For example to some deities we have

fixed a 'trunk',
fixed 'ten heads',
fixed 'four arms',
mounted on a tiger,
made to sit on a mouse,
made to sit on a bull,
given a frightening look,

and so on, fashioning numerous imagined forms.

As if this is not enough, to satisfy our own individual selfish desires, we have taken the natural 'elements' to represent forms of gods and goddesses like:-

air - god
water - god

L69/8

ਅੱਗ —ਦੇਵਤਾ

ਸੂਰਜ—ਦੇਵਤਾ

ਚੰਦ —ਦੇਵਤਾ

ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜਾਨਵਰਾਂ, ਪੱਥਰਾਂ ਤੇ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੀ ਵੀ ਪੂਜਾ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ, ਜਿਹਾ ਕਿ ਸੱਪ, ਪਿਪਲ, ਬੋਹੜ ਆਦਿ ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਭਰਮ ਦੇ ਅੰਧਕਾਰ ਵਿਚ, ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ, ਵਹਿਮਾਂ, 'ਸ਼ਗਨਾਂ-ਅਪਸ਼ਗਨਾਂ', ਵਿਚ ਭੰਬਲ-ਭੂਸੇ ਖਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਿਹਾ ਕਿ

ਬਿਤਾਂ ਦਾ ਸ਼ਗਨ

ਵਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ

ਤਰੀਕਾਂ ਦੀ ਮਨੋਤ

ਰੁਤਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ

ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ

ਜਾਨਵਰਾਂ ਅਥਵਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ

ਨੌਂ ਗ੍ਰਿਹਾਂ ਅਤੇ ਬਾਰਾਂ ਰਾਸੀਆਂ ਦੀ ਮਨੋਤ

ਛਿਕ-ਹਿਡਕੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰ

ਗੁੱਗੋ ਦੀ ਮਨੋਤ

ਖੁਆਜੇ ਦੀ ਪੂਜਾ

ਪਿਤਰਾਂ ਅਥਵਾ ਵਡੇ-ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ

ਮੂਰਤੀ ਦੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ

ਮੜੀਆਂ-ਮਸਾਣਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ

ਦਿਸ਼ਾ ਦੀ ਵਿਚਾਰ

ਤੰਤ੍ਰ-ਮੰਤ੍ਰ-ਜੰਤ੍ਰ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ

ਜਾਤ-ਕੁਲ ਦੀ ਵਿਚਾਰ

ਸੂਤਕ-ਪਾਤਕ ਦੀ ਬੰਦਿਸ਼ ਤੇ ਅਸ਼ੁੱਧੀ

ਕਾਲੇ ਜਾਦੂ ਦਾ ਸਹਿਮ

ਟ੍ਰੈਣਿਆਂ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ

ਵਰ-ਸਰਾਪ ਦੀ ਮਨੋਤ

ਵਰਤਾਂ ਦਾ ਮਹਾਤਮ

ਆਦਿ, ਹਰ ਇਕ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ, ਅਲਗ-ਅਲਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ, ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹ .

air - god

sun - god

moon - god

and many other types of animals, stones and trees worship is in vogue, example snake, boh tree etc.

Similarly, in the darkness our illusions, many other superstitions, omens (good and bad) confuse or make us wander fruitlessly, as is the case in:

omen of the (lunar) date

week-day considerations

vows taken (on specific dates)

seasons considerations

worship of gods and goddesses

reverence of animals

vows related to nine planets and signs of Zodiac

considerations related to sneezing and hiccup

omen of the serpent god

worship of the Muslim divine Kwaja

worship of the dead ancestors and elders

reverence towards pictures (of divines)

worship at cemeteries and tombstones

considerations about direction (during prayers)

faith-filled-belief in charms-spells- amulets

considerations about caste-creed

considerations about impurity-uncleanliness associated with cast

the fear of black-magic

the terror of charm

the belief in vow and curse

the importance of fasts

etc are practised in different ways in every country.

ਐਸੇ 'ਵਹਿਮ', 'ਭਰਮ', 'ਸ਼ਗਨ', 'ਅਪਸ਼ਗਨ', ਸਿਰਫ਼ ਅਨਪੜ ਪਛੜੀ ਹੋਈ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਭੀ, ਕਿਸੇ ਨ ਕਿਸੇ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ, ਪ੍ਰਚਲਤ ਹਨ ।

ਇਹ ਆਪ੍ਰਿ ਕਲਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ

ਸ਼ਗਨ
ਅਪਸ਼ਗਨ
ਵਹਿਮ
ਭਰਮ
ਨਿਸਚੇ
ਮਨੋਤਾਂ

ਸਾਡੇ ਅੰਤਰ-ਗਤ ਮਨ ਵਿਚ—ਕਈ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ

ਧੱਸ
ਵੱਸ
ਰੱਸ
ਸਮਾ

ਕੇ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ ।

ਜਿਨਾਂ ਚਿਰ ਅਸੀਂ, 'ਖੂਹ ਦੇ ਡੱਫ਼ ਵਾਂਗ', ਇਹਨਾਂ ਭਰਮਾਂ ਦੇ 'ਹਨੇਰ-ਖਾਤੇ' ਵਿਚ ਪਰਵਿਰਤ ਹਾਂ—ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਸਾਡੀ ਰੂਹਾਨੀ ਤਰੱਕੀ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ।

ਪਰ ਜਦ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਵਹਿਮਾਂ ਅਥਵਾ ਭਰਮਾਂ ਨੂੰ 'ਧਰਮ' ਅਥਵਾ ਮਜ਼ਹਬ ਨਾਲ 'ਜੋੜ' ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਤੇ ਇਹ 'ਭਰਮ' ਸਾਡੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜੀਵਨ ਦਾ 'ਅੰਗ' ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

ਜਦ ਇਹਨਾਂ 'ਭਰਮਾਂ' ਉਤੇ ਧਰਮ ਅਥਵਾ ਮਜ਼ਹਬ ਦਾ 'ਠੱਪਾ' ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 'ਜਕੜ' ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਇਸੇ 'ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ' ਵਿਚੋਂ ਉਪਜੇ ਵਿਰੋਧੀ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ

ਈਰਖਾ
ਦਵੈਤ
ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ
L69/10

Such 'superstitions', 'illusions', 'good-omens', 'bad-omens', are found not only in the illiterate and the backward masses, but even among the well informed intellectuals and countries advanced in science they are practised in one way or another.

These self imagined

good omens
bad omens
superstitions
illusions
beliefs
vows

over numerous births have

permeated
settled
pervaded
infused

and implanted into our innate sub-conscious mind.

Like the 'frog in the well' as long as we exist in the 'arena of darkness' of these illusions, our spiritual progress cannot even begin.

But when we 'associate' these superstitions or illusions with religions or creed, then these illusions become an integral 'part' of our religious life.

When the 'stamp' of these 'illusions' gets stamped on the religion or creed, then getting out of their clutches becomes extremely difficult.

The conflicting thoughts and beliefs that emerge from these 'doubt-fallacies' cause

jealousy
duality
arguments

ਖੁਦ-ਗਰਜੀ
ਲੁਟ-ਖਸ਼ੋਟ
ਬੇਈਮਾਨੀ
ਭਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ
ਝਗੜੇ
ਜ਼ੁਲਮ

selfishness
plunder and pillage
cheating
corruption
quarrels
tyranny

ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਤੇ ਵਰਤ-ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਾਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਦੀ ਬਾਬਤ ਇਉਂ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ ।

ਸਗੁਨ ਅਪਸਗੁਨ ਤਿਸ ਕਉ ਲਗਹਿ ਜਿਸੁ ਚੀਤਿ ਨ ਆਵੈ ॥ (ਪੰਨਾ—401)

ਛਨਿਛਰਵਾਰਿ ਸਉਣ ਸਾਸਤ ਬੀਚਾਰੁ ॥

ਹਉਮੈ ਮੇਰਾ ਭਰਮੈ ਸੰਸਾਰ ॥ (ਪੰਨਾ—841)

ਆਪੇ ਪੂਰਾ ਕਰੇ ਸੁ ਹੋਇ ॥

ਏਹਿ ਬਿਤੀ ਵਾਰ ਦੂਜਾ ਦੋਇ ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਝਹੁ ਅੰਧੁ ਗੁਬਾਰੁ ॥

ਬਿਤੀ ਵਾਰ ਸੇਵਹਿ ਮੁਗਧ ਗਵਾਰ ॥ (ਪੰਨਾ—843)

ਕੋਈ ਪੂਜੈ ਚੰਦੁ ਸੂਰੁ ਕੋਈ ਧਰਤਿ ਅਕਾਸੁਮ ਨਾਵੈ ।.....

ਫੋਕਟਿ ਧਰਮੀ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਵੈ । (ਵਾ: ਭਾ: ਗੁ: 1/18)

ਸਉਣ ਸਗੁਨ ਵੀਚਾਰਣੇ ਨਉ ਗ੍ਰਿਹ ਬਾਰਹ ਰਾਸਿ ਵੀਚਾਰਾ ।

ਕਾਮਣ ਟੂਣੇ ਅਉਸੀਆ ਕਣਸੋਈ ਪਾਸਾਰ ਪਸਾਰਾ ।

ਗਦਹੁ ਕੂਤੇ ਬਿਲੀਆਂ ਇਲ ਮਲਾਲੀ ਗਿਦੜ ਛਾਰਾ ।

ਨਾਰਿ ਪੁਰਖੁ ਪਾਣੀ ਅਗਨਿ ਛਿਕ ਪਦ ਹਿਡਕੀ ਵਰਤਾਰਾ ।

ਬਿਤਿ ਵਾਰ ਭਦ੍ਰਾ ਭਰਮ ਦਿਸਾਸੂਲ ਸਹਸਾ ਸੈਸਾਰਾ ।

ਵਲਛਲ ਕਰਿ ਵਿਸਵਾਸ ਲਖ ਬਹੁ ਚੁਖੀ ਕਿਉ ਰਵੈ ਭਤਾਰਾ ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖ ਫਲ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਾ । (ਵਾ: ਭਾ: ਗੁ: 5/8)

ਸਜਾ ਖਥਾ ਸਉਣੁ ਨ ਮੰਨਿ ਵਸਾਇਆ ।

ਨਾਰਿ ਪੁਰਖ ਨੋ ਵੇਖਿ ਨ ਪੈਰੁ ਹਟਾਇਆ ।

ਭਾਖ ਸੁਭਾਖ ਵੀਚਾਰਿ ਨ ਛਿਕ ਮਨਾਇਆ ।

ਦੇਵੀ ਦੇਵ ਨ ਸੇਵ ਨ ਪੂਜ ਕਰਾਇਆ ।

L69/11

to dominate and flourish in this world.

This is how Gurbani counsels us on these superstitions and illusions:-

- 1 *Good omens and bad omens affect those who do not keep the Lord in the mind.* 401
- 2 *Saturday: Contemplating good omens and the Shaastras, in egotism and self-conceit, the world wanders in delusion.* 841
- 3 *Whatever the Perfect Lord does, that alone happens. Concern with these omens and days leads only to duality. Without the True Guru, there is only pitch darkness. Only idiots and fools worry about these omens and days.* 843
- 4 *Someone is worshipping the moon, someone the sun, and someone is worshipping the earth and sky. .... These are all religious hypocrites and are tossing about in delusions.* VBG1/18
- 5 *The life led in the light of omens, the nine planets, the twelve signs of the zodiac. Incantations, magic divinations by lines and by the voice, is all futile. Cries of donkeys, dogs, cats, kites, blackbirds and jackals cannot control our lives. It is superstitious to draw good or bad omens from meeting a widow, a bare headed. Man, water, fire, sneezing, breaking wind, hiccups, lunar and week days, lucky-unlucky moments and going or not going in a particular direction. If a women behaves like a prostitute and does everything to please everybody, how can she be loved by her husband. The gurmukhs who reject all superstitions enjoy happiness with their Lord Waheguru and get across the world-ocean.* VBG 5/8
- 6 *Gurmukhs never take to their heart the omen on the right or left. They do not retrace their steps while seeing a man or a women. They do not pay attention to the cries of animals and sneezing. Goddesses and gods are neither wer ed nor worshipped by them.* (cont. next page)

L69/11

ਭੰਡਲਕੂਸੇ ਖਾਇ ਨ ਮਨ ਭਰਮਾਇਆ ।

ਗੁਰਸਿਖ ਸਚਾ ਖੇਤੁ ਬੀਜ ਫਲਾਇਆ । (ਵਾ: ਭਾ: ਗੁ: 20/8)

ਦੇਵੀ ਦੇਵ ਨ ਸੇਵਕਾ, ਤੰਤ ਨ ਮੰਤ ਨ ਫੁਰਣ ਵਿਚਾਰੇ ॥ (ਵਾ: ਭਾ: ਗੁ: 40/6)

ਇਸੇ ਲਈ ਮਾਨਸਿਕ 'ਭਰਮ' ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ 'ਜੀਵਾਂ' ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ 'ਸਾਕਤ' ਯਾ 'ਮਨਮੁਖ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਮਨਮੁਖਿ ਅੰਧਾ ਸਬਦੁ ਨ ਜਾਣੈ, ਝੂਠੈ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਨਾ ॥ (ਪੰਨਾ—604)

ਮਨਮੁਖ ਕੋਠੀ ਅਗਿਆਨੁ ਅੰਧੋਰਾ

ਤਿਨ ਘਰਿ ਰਤਨੁ ਨ ਲਾਖਾ ॥

ਤੇ ਉਝੜਿ ਭਰਮਿ ਮੁਏ ਗਾਵਾਰੀ

ਮਾਇਆ ਭੁਅੰਗ ਬਿਖੁ ਚਾਖਾ ॥ (ਪੰਨਾ—696)

ਜੋ ਨਰ ਭਰਮਿ ਕਰਮਿ ਉਦਿਆਨੇ ਤੇ ਸਾਕਤ ਮੂੜ ਮੁਹੇ ॥

ਜਿਉ ਮ੍ਰਿਗ ਨਾਭਿ ਬਸੈ ਬਾਸੁ ਬਸਨਾ ਭ੍ਰਮਿ ਭ੍ਰਮਿਓ ਝਾਰੇ ਗੋਹੇ ॥ (ਪੰਨਾ—1336)

ਭਰਮੇ ਭੁਲਾ ਸਾਕਤੁ ਫਿਰਤਾ ॥

ਨੀਰੁ ਬਿਰਲੈ ਖਪਿ ਖਪਿ ਮਰਤਾ ॥ (ਪੰਨਾ—739)

ਪਰ ਜਦ ਅਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਇਹ ਪੰਗਤੀਆਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਯਾ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 'ਮਨਮੁਖ' ਯਾ 'ਸਾਕਤ' ਲਫਜ਼ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਘਟਦੇ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਈ ਵਰਤੇ ਹੋਣਗੇ, ਕਿਉਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ :-

ਪੜੇ ਲਿਖੇ

ਵਿਦਵਾਨ

ਗਿਆਨੀ

ਪੰਡਿਤ

ਆਚਾਰੀਆ

(ਸਾਇੰਸਦਾਨ)

ਭਲੇ—ਭਲੇਰੇ

ਅਫਲਾਤੂਨ

ਆਧੁਨਿਕ

ਦਾਨੇ

ਸਿਆਣੇ

ਜੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ! ਸਾਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਦੇ

(cont from previous page)

By not entangling in deceits, they do not allow their minds to wander.

The Gursikhs have sowed the seed of truth in the field of life and have made it fruitful. VBG 20/8

1 The idea about gods, goddesses, their servants, tantra, mantra etc. does not occur in the mind (of Gurmukhs). VBG 40/6

This is why the 'beings' trapped in illusion' are referred to in Gurbani as 'apostates' or 'mind-orientated'.

2 The blind, self-willed manmukhs do not realize the Word of the Shabad; they are deluded by false doubts. 604

3 The rooms of the self-willed manmukhs are dark with ignorance; in their homes, the jewel is not visible. Those fools die, wandering in the wilderness, eating the poison of the snake, Maya. 696

4 Those beings who wander in the wilderness of doubt - those faithless cynics are foolish, and are plundered. They are like the deer: the scent of musk comes from its own navel, but it wanders and roams around, searching for it in the bushes. 1336

5 The faithless cynic wanders around, deluded by doubt. He churns water, and after wasting his life away, he dies. 739

But when we read or hear these lines of Gurbani, we always conclude that the word 'mind-orientated' or 'apostate' does not apply to us. It applies to someone else because we think that we are:-

literate

educated

scholars

adepts

religious teachers

scientists

virtuous

smart

modern

benevolent

wise!

We strongly believe that we are eradicating people's darkness of illiteracy

ਹਨੇਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ, ਨਵੀਨ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਭਰਮ ਸਾਡੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਚੁਕ ਸਕਦਾ ! ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਾਡੇ 'ਮਾਨਸਿਕ ਭਰਮਾਂ' ਦੀ ਬਾਬਤ ਇਉਂ ਤਾੜਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ।

ਕਥਨੀ ਕਹਿ ਭਰਮੁ ਨ ਜਾਈ ॥
 ਸਭ ਕਥਿ ਕਥਿ ਰਹੀ ਲੁਕਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ—655)
 ਪੜਿ ਪੜਿ ਗਡੀ ਲਦੀਅਹਿ ਪੜਿ ਪੜਿ ਭਰੀਅਹਿ ਸਾਥ ।
 ਪੜਿ ਪੜਿ ਬੇੜੀ ਪਾਈਐ ਪੜਿ ਪੜਿ ਗਡੀਅਹਿ ਖਾਤ ॥
 ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਬਰਸ ਬਰਸ ॥ ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਮਾਸ ॥
 ਪਤੀਐ ਜੇਤੀ ਆਰਜਾ ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਸਾਸ ॥
 ਨਾਨਕ ਲੇਖੇ ਇਕ ਗਲ ਹੋਰ ਹਉਮੈ ਝਖਣਾ ਝਾਖ ॥ (ਪੰਨਾ—467)
 ਬਹੁਤ ਸਿਆਣਪ ਜਮ ਕਾ ਭਉ ਬਿਆਪੇ ॥
 ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਕਰਿ ਤ੍ਰਿਸਨ ਨਾ ਪ੍ਰਾਪੇ ॥ (ਪੰਨਾ—266)
 ਸੇਖਾ ਕਉਚਕਿਆ ਚੜੇਵਾਇਆ ਏਹੁ ਮਨੁ ਇਕਤੁ ਘਰਿ ਆਣਿ ॥
 ਏਹੜ ਤੇਹੜ ਛਡਿ ਤੂ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਪਛਾਣੁ ॥ (ਪੰਨਾ—646)
 ਮਨ ਮੇਰੇ ਕਰਤੇ ਨੋ ਸਾਲਾਹਿ ॥
 ਸਭੇ ਛਡਿ ਸਿਆਣਪਾ ਗੁਰ ਕੀ ਪੈਰੀ ਪਾਹਿ ॥ (ਪੰਨਾ—43)

ਸਾਡੀਆਂ ਦਿਮਾਗੀ

ਸਿਆਣਪਾਂ

ਚਤੁਰਾਈਆਂ

ਵਿਦਿਆ

ਡਿਗਰੀਆਂ

ਗਿਆਨ

ਡਿਲੀਸਫੀਆਂ

ਤ੍ਰੈਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਉਪਜੀਆਂ ਹਨ । ਇਸ ਲਈ ਦਿਮਾਗੀ ਗਿਆਨ ਦੀ 'ਕੁੱਕੜ-ਉਡਾਰੀ' ਤੇ ਪਰਵਿਰਤੀ ਭੀ, ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਦੇ 'ਭਰਮ-ਗੜ' ਦੀ 'ਅੰਦਰਲੀ' ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਪਰਵਿਰਤੀ ਦੀ ਹੀ 'ਧੁੰਧਲੀ' ਸੋਝੀ ਯਾ ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਪਰ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਰੇ, 'ਆਤਮ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਤਾਂਈਂ ਇਸ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ । 'ਆਤਮ ਮੰਡਲ' ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਈ ਸੋਝੀ ਲਈ, ਸਿਰਫ 'ਅਨੁਭਵੀ ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ' ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ।

L69/13

and giving them new illuminative knowledge. That is why illusion can never come our way. But Gurbani admonishes us about our 'mental illusion' in the following way:-

- 1 *By preaching sermons, one's doubt is not dispelled. Everyone is tired of preaching and teaching.* 655
- 2 *You may read and read loads of books; you may read and study vast multitudes of books. You may read and read boat-loads of books; you may read and read and fill pits with them. You may read them year after year; you may read them as many months are there are. You may read them all your life; you may read them with every breath. O Nanak, only one thing is of any account: everything else is useless babbling and idle talk in ego.* 467
- 3 *Even with great cleverness, the fear of death clings to you. You try all sorts of things, but your thirst is still not satisfied.* 266
- 4 *O Shaykh, you wander in the four directions, blown by the four winds; bring your mind back to the home of the One Lord. Renounce your petty arguments, and realize the Word of the Guru's Shabad.* 646
- 5 *O my mind, praise the Creator. Give up all your clever tricks, and fall at the Feet of the Guru.* 43

Our mental

intelligence

cunningness

education

degrees

knowledge

philosophies

have emerged from the three-phased materialistic realm. For this reason the 'rooster-like(temporary)-flight' of mental knowledge and its worldly life too, can only be the 'hazy' awareness or knowledge of the 'internal creation' and life-style of the 'illusion-fortress' of the materialistic world. But beyond this it has no reach towards the 'divine illumination'. To attain the illuminated insight of the 'divine realm', only the intuitional divine knowledge is needed.

L69/13

ਪਰ ਅਸੀਂ, ਆਪਣੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਾਰਨ – ਆਤਮ ਮੰਡਲ ਦੇ ਉਚਮ-ਉਚੇ,
 ਸੂਚਮ—ਸੂਚੇ, ਆਤਮਿਕ 'ਭੇਦਾਂ' ਨੂੰ ਭੀ ਪੁਰਾਣੇ ਸੁਭਾਵ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਲਪ—
 ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਹੀ

ਪੜ੍ਹਨ
 ਖੋਜਣ
 ਘੋਖਣ
 ਜਾਣਨ
 ਸਮਝਣ
 ਬੁੱਝਣ
 ਵਿਚਾਰਨ
 ਫਿਲੋਸਫੀਆਂ ਘੱਟਨ ਅਤੇ

ਵਿਚ ਹੀ

ਰੁਝੇ ਹੋਏ ਹਾਂ
 ਗਲਤਾਨ ਹਾਂ
 ਮਸਤ ਹਾਂ
 ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ, ਅਤੇ
 ਆਫਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ !

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ :—

ਬਹੁਤ ਸਿਆਣਪ ਭਰਮੁ ਨ ਜਾਏ ॥
 ਪਚਿ ਪਚਿ ਮੁਏ ਅਚੇਤ ਨ ਚੇਤਹਿ
 ਅਜਗਰਿ ਭਾਰਿ ਲਦਾਈ ਹੇ ॥ (ਪੰਨਾ—1025)
 ਤਜਹੁ ਸਿਆਣਪ ਸੁਰਿਜਨਹੁ ਸਿਮਰਹੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰਾਇ ॥
 ਏਕ ਆਸ ਹਰਿ ਮਨਿ ਰਖਹੁ ਨਾਨਕ ਦੂਖੁ ਭਰਮੁ ਭਉ ਜਾਇ ॥
 (ਪੰਨਾ—281)
 ਸਿਆਣਪ ਕਾਹੂ ਕਾਮਿ ਨ ਆਤ ॥
 ਜੇ ਅਨਰੂਪਿਓ ਠਾਕੁਰਿ ਮੇਰੇ ਹੋਇ ਰਹੀ ਓਹ ਬਾਤ ॥ (ਪੰਨਾ—496)
 ਪੜੇ ਸੁਨੇ ਕਿਆ ਹੋਈ ॥
 ਜਉ ਸਹਜ ਨ ਮਿਲਿਓ ਸੋਈ ॥ (ਪੰਨਾ—655)
 ਪਰ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਅਜੇ ਤਾਈਂ ਇਹ ਸੋਝੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਕਿ ਆਤਮਿਕ

But because of our ignorance – we are

absorbed
 entangled
 intoxicated
 satisfied and
 feel great about

being able to

read
 research
 delve into
 know
 understand
 unravel
 ponder upon
 and pound philosophies

pertaining to the lofty of the loftiest, purest of the pure spiritual secrets of the
 divine realm with our limited intellect that has been tempered with old
 habits!

Whereas it has been clearly stated in Gurbani:-

- 1 *Even great cleverness does not dispel doubt.
 The unconscious fool does not remain conscious of the Lord; he putrefies and
 rots away to death, carrying his heavy load of sin.* 1025
- 2 *Give up your cleverness, good people - remember the Lord God, your King!
 Enshrine in your heart, your hopes in the One Lord. O Nanak, your pain, doubt
 and fear shall depart.* 281
- 3 *Cleverness is of no use at all.
 Whatever my Lord and Master deems to be right - that alone comes to pass.* 486
- 4 *What use is reading and listening,
 if celestial peace is not attained?* 655

But we as yet have not realised that the

ਮੰਡਲ ਦਾ 'ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਮਈ-ਤੱਤ ਗਿਆਨ' ਦਿਮਾਗੀ ਅਲਪ - ਬੁਧੀ ਦੀ 'ਪਕੜ' ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ !

ਇਸੇ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਅਲਪ ਬੁਧੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਫੋਕੇ ਤੇ ਅਧੂਰੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ, ਆਪਣੇ ਵਾਂਗ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਭੀ ਭਰਮ -ਭੁਲਾਵੇ ਦ ਭੇਬਾਲ-ਭੂਸਿਆਂ ਵਿਚ ਫਸਾਈ ਰਖਦੇ ਹਾਂ।

ਇਹ ਗਲ ਹੋਰ ਭੀ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ 'ਆਤਮ-ਤਤ-ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਗੁਰਬਾਣੀ' ਦਾ ਪਾਠ, ਗਾਇਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭੀ-ਉਸ ਮਾਨਸਿਕ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ 'ਭਰਮ' ਵਿਚੋਂ 'ਨਿਕਲ' ਨਹੀਂ ਸਕੇ !

ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਅਸਥੂਲ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਸਾਡੀ ਸੀਮਤ ਬੁਧੀ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਨ (Outlook) ਅਤੇ ਗਿਆਨ (perception) ਭੀ ਮੋਟਾ ਠੁੱਲਾ (Crude) ਅਤੇ ਮਾਦੀ (Materialistic) ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਅਤਿ ਸੂਖਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਮਈ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦੇ ਵਜੂਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ, ਬੁਝਣ, ਚੀਨਣ ਤੋਂ 'ਅਸਮਰਥ' ਹਾਂ !

ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਸੇ ਭਰਮ-ਮਈ ਧੰਧਲੇ 'ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਨ' ਤੋਂ ਹੀ 'ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ' ਜਾਂ 'ਸਚ ਖੰਡ' ਵਾਸੀ

ਪਰਮਾਤਮਾ
ਗੁਰੂਆਂ
ਅਵਤਾਰਾਂ
ਪੰਗੰਬਰਾਂ
ਭਗਤਾਂ
ਸੰਤਾਂ

ਦੀ :—

ਹੋਂਦ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ
ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ

L69/15

the 'illuminated-essence-knowledge' of the divine realm is beyond the grasp of the limited intellect.

This is why we are satisfied preaching with the hollow and imperfect knowledge acquired by our limited intellect. In this way we keep the seekers confused and entrapped like ourselves in doubt – fallacies.

What is even more painful is that while reciting, singing and preaching the 'divine-essence-knowledge' of Gurbani, we have not been able to come out of from the mental ignorance of 'illusion'.

Living in the gross materialistic world over numerous births, the outlook of our limited intellect and perception too has become crude and materialistic and we are unable to understand, unravel and know the existence and the being-ness of the subtle, illuminative divine realm.

This is why, from the standpoint of this illusion-filled, hazy 'perception', pertaining to

the Primal Being Waheguru

the Gurus

the incarnated

the prophets

the devotees

the saints

dwelling in the divine realm or 'the Realm of Truth', about their

presence

illumination

source of creation

existence

L69/15

ਬਾਬਤ

ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ।

ਪਰਖਦੇ ਹਾਂ ।

ਘੋਖਦੇ ਹਾਂ ।

ਖੋਜਦੇ ਹਾਂ ।

ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਾਂ ।

ਨਿਸਚਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ।

ਆਸਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ।

ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ।

ਇਸ ਤਰਾਂ, ਅਸੀਂ ਗੁਰੂਆਂ, ਅਵਤਾਰਾਂ, ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ, ਆਪਣੀਆਂ
ਮਾਇਕੀ—

ਦੁਖਾਂ ਦੀ ਨਿਵਿਰਤੀ ਲਈ

ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ

ਜਾਇਜ਼-ਨਾਜਾਇਜ਼ ਗਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ

ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ

ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਲਈ

ਜਮਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ

ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ 'ਵਾਹ-ਵਾਹ' ਖੱਟਣ ਲਈ

ਭਲੇ—ਭਲੇਰੇ ਬਣਨ ਲਈ

ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਬਣਨ ਲਈ

ਬੁਧੀ ਦੇ 'ਸਿੰਗ ਤਿਖੇ' ਕਰਨ ਲਈ

ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ 'ਸਿੰਗ, ਅੜਾਉਣ' ਲਈ

ਅਖੌਤੀ 'ਭਗਤ' ਬਣਨ ਲਈ

ਹੀ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਇਸੇ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਅਸੀਂ :—

ਮਾਇਆ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਾਂ

ਤੋਹਫੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਭੋਗ ਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ

ਮਥੇ ਰਗੜਦੇ ਹਾਂ

ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਨੈਕੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

L69/16

wee

think.

test.

investigate.

deliberate.

belief.

take refuge.

supplicate.

In this way we make use of Gurus, incarnates, gods and goddesses to

relieve us of our difficulties

secure cure for diseases

attain legitimate or illegitimate selfish needs

satisfy desires

hide our sins

seek protection from couriers of death

seek tributes from people

become virtuous

become religious leaders

sharpen the horns of the intellect

lock horns with people

become so-called Bhagats or devotees

and for this purpose we:-

make offerings of money

offer gifts

offer food

offer our head in bowing

make supplications

perform righteous deeds

L69/16

‘ਸੁਖਣਾ’ ਸੁਖਦੇ ਹਾਂ
 ਦਾਨ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ
 ਕਰਮ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
 ਧਰਮ ਅਪਨਾਉਂਦੇ ਹਾਂ
 ਪਾਠ-ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
 ਜਪ-ਤਪ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
 ਹਠ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
 ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ
 ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
 ਆਰਤੀ ਉਤਾਰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਹ ਸਭ ਕਰਮ-ਕ੍ਰਿਆ, ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ‘ਭਰਮ’ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਰਤੀ ਹੈ—ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੁਠੀ ਤਸੱਲੀ ਦੇ ਕੇ, ‘ਧਰਮੀ’ ਹੋਣ ਦਾ ਬੁਠਾ ‘ਦਾਵਾ’ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ।

ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ, ਅਸੀਂ ‘ਪਰਮਾਤਮਾ’, ਗੁਰੂਆਂ, ਅਵਤਾਰਾਂ, ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ

‘ਦੁਕਾਨਦਾਰ’ (Shopkeeper)

ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ

‘ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ’ (Bargaining)

ਦਾ ਹੀ ਵਰਤ ਵਰਤਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ !!

ਮਾਇਕੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਗਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ‘ਗਾਹਕੀ’ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਕੇ—ਅਨੇਕਾਂ ਅਖੌਤੀ ਗੁਰੂਆਂ, ਅਵਤਾਰਾਂ, ਮਹਾਤਮਾਂ, ਸਾਧੂ-ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਠਾਠ-ਥਾਠ ਰਚਾਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਾਨਸਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਗਾਹਕਾਂ ਦੀ ‘ਭੀੜ’ ਲਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ !

ਇਸ ਮਾਇਕੀ ‘ਭਰਮ-ਗੜ’ ਦੇ ‘ਹਨੇਰ ਬਾਜ਼ਾਰ’ ਵਿਚ ਬੰਝਤ ਵਣਜ-ਵਪਾਰ ਅਤੇ ‘ਸੌਦੇ ਬਾਜ਼ੀ’ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੜੇ-ਲਿਖੇ, ਵਿਦਵਾਨ, ਵਿਗਿਆਨਕ, ‘ਭਲੇ-ਭਲੇਰੇ’, ‘ਧਰਮੀ’ ਲੋਕ ਭੀ ਖੁਲਮ-ਖੁਲਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ !!

ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਮਾਇਕੀ ‘ਸੌਦੇ ਬਾਜ਼ੀ’ ਨੂੰ ਇਉਂ ਦਰਸਾਇਆ

make vows
 make donations
 perform rites and rituals
 become religious
 recite paath and worship
 chant and do penance
 impose self strain
 offer sacrifices
 undertake pilgrimages
 perform aartee.

All these rites-rituals is the manifestation and the life-style of the materialistic world’s illusion. By doing so, we give ourselves a false sense of confidence by giving the impression that we are religious.

In other words we have taken, the Primal Being, Gurus, Incarnates, gods and goddesses to be merely

shopkeepers

and we keep

bargaining

with them.

Upon recognising the greater ‘demands’ for materialistic life’s desires and self-interests, the so called gurus, avatars, mahatamas, sadhus-saints have created (centers of) religious showmanship where crowds of mental, religious and money-seeking customers abound.

In this ‘dark bazaar’ or marketplace of materialistic ‘fortress of illusion’, unending transactions and ‘bargaining’ continues to take place in which the literate, educated, scientifically orientated, ‘virtuous-ones’ and religious people too are openly taking part.

But in Gurbani, this ‘bargaining’ has been referred to as follows:-

ਗਿਆ ਹੈ : —

ਬਹੁ ਤਾਲ ਪੂਰੇ ਵਾਜੇ ਵਜਾਏ ॥ ਨਾ ਕੋ ਸੁਣੇ ਮੰਨਿ ਵਸਾਏ ॥
 ਮਾਇਆ ਕਾਰਣਿ ਪਿੜ ਬੰਧਿ ਨਾਚੈ, ਦੂਜੇ ਭਾਇ ਦੁਖੁ ਪਾਵਣਿਆ ॥
 (ਪੰਨਾ—122)

ਪੰਡਿਤ ਜੋਤਕੀ ਸਭਿ ਪੜਿ ਪੜਿ ਕੂਕਦੇ, ਕਿਸੁ ਪਹਿ ਕਰਹਿ ਪੁਕਾਰਾ ਰਾਮ ॥
 ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਅੰਤਰਿ ਮਲੁ ਲਾਗੈ, ਮਾਇਆ ਕੇ ਵਾਪਾਰਾ ਰਾਮ ॥
 (ਪੰਨਾ—57:)

ਕੋਟਿ ਮਧੇ ਕੇ ਵਿਰਲਾ ਸੇਵਕੁ, ਹੋਰਿ ਸਗਲੇ ਬਿਉਹਾਰੀ ॥ (ਪੰਨਾ—495)

ਜੇਕਰ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਗਹੁ ਕਰਕੇ, ਸਾਡੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ ਦੀ ਡੂੰਘੀ
 ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿ :—

ਕੁੰਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ	ਹੀ	ਸਾਡਾ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ।
'ਭਰਮ ਗੜ੍ਹ'	ਹੀ	ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ ।
'ਹਉਮੈ'	ਹੀ	ਸਾਡਾ 'ਰੱਬ' ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦਿਨ- ਰਾਤ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਪੂਜਦੇ ਹਾਂ ।
ਪੰਜ 'ਦੂਤ' ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ	ਹੀ	ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸੀਂ 'ਹੁਕਮ' ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ।
ਇਹਨਾਂ ਪੰਜਾਂ ਦੀ ਚਾਕਰੀ ਕਰਨੀ	ਹੀ	ਸਾਡੀ 'ਭਗਤੀ' ਅਥਵਾ ਧਾਰਮਿਕ 'ਕਰਮ-ਧਰਮ' ਹੈ ।
ਭਰਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਰਹਿਣਾ	ਹੀ	ਸਾਡਾ 'ਪਰਮਾਰਥ' ਹੈ ।
ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋਣਾ	ਹੀ	ਸਾਡਾ 'ਧਰਮ' ਜਾਂ 'ਮਜ਼ਹਬ' ਹੈ ।
ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ ਵਸਦੇ ਨਿਰੰਜਨ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਖੋਜਣਾ	ਹੀ	ਸਾਡੀ ਧਾਰਮਿਕ 'ਸਾਧਨਾ' ਹੈ ।
ਅਮੋਲਕ 'ਜਨਮ' ਨੂੰ ਝੂਠੀ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਰੋਲਣਾ	ਹੀ	ਸਾਡਾ 'ਕਰਤੱਵ' ਹੈ ।
ਝੂਠੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਚ ਸਮਝਣਾ	ਹੀ	ਸਾਡੀ ਸਿਆਣਪ ਹੈ ।
ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੋਣਾ	ਹੀ	ਸਾਡਾ ਸੁਗਲ ਹੈ ।
ਦੂਜੇ ਭਾਉ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨਾ	ਹੀ	ਸਾਡਾ ਸੁਭਾਉ ਹੈ ।
'ਰੱਬ' ਨੂੰ ਵਿਸਾਰਨਾ	ਹੀ	ਸਾਡੀ ਸਭਿਅਤਾ ਹੈ ।

- 1 One may beat upon and play all sorts of instruments,
but no one will listen, and no one will enshrine it in the mind.
For the sake of Maya, they set the stage and dance, but they are in love with
duality, and they obtain only sorrow. 122
- 2 All the religious scholars and astrologers read and study, and argue and shout.
Who are they trying to teach O Lord?
The filth of attachment to Maya clings to their hearts; they deal in Maya alone O
Lord. 571
- 3 Out of millions, hardly anyone is a servant of the Lord. All the others are mere
traders. 495

If we look deep into our mental state with profound sincerity, then we
 will feel and realise that:-

1	The three phases materialistic sphere	is indeed	our world.
2	The 'fortress of illusion'	is indeed	our country.
3	Egotism	is indeed	our 'god' which we worship day and night.
4	The 5 emissaries' lust, anger, greed, attachment and egotism	are indeed	our gurus, whose law we observe and whom we serve.
5	Serving the discipleship to these five	is indeed	our 'worship' that is religious rites and ritual.
6	Flourishing in illusion	is indeed	prime goal.
7	Getting enmeshed in materialism	is indeed	our 'discipline' or 'religion'.
8	Seeking without the innate Formless residing within	is indeed	our religious 'methodology'.
9	Wasting away the priceless 'birth' in the false (world) of materialism	is indeed	our (line of) action.
10	Believing the false world to be true	is indeed	our wisdom.
11	Getting engrossed in sin and vice	is indeed	our entertainment.
12	Living in the second love	is indeed	our habit.
13	Forgetting 'God'	is indeed	our social order.

ਨਾਸਤਿਕ ਹੋਣਾ	ਹੀ	ਸਾਡਾ ਫਖਰ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਹੈ ।
ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ	ਹੀ	ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਹੈ ।
ਤਿਸਨਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ	ਹੀ	ਸਾਡੀ ਜੀਵਨ ਸੇਧ ਹੈ ।
ਝੂਠੀ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਪਲਚ ਪਲਚ	ਹੀ	ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ।
ਕੇ ਮਰਨਾ		
ਭਲੇ-ਭਲੇਰੇ ਅਤੇ ਵਡੇ-ਵਡੇਰੇ	ਹੀ	ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਹੈ ।
ਬਣਨਾ		
ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਫਸਣਾ	ਹੀ	ਸਾਡੀ ਜੀਵਨ ਕ੍ਰਿਆ ਹੈ ।
ਝੂਠੀ ਮਾਇਆ ਅਤੇ ਸੰਪਦਾ ਸੰਚਣੀ	ਹੀ	ਸਾਡੀ ਜੀਵਨ 'ਮੰਜ਼ਿਲ' ਹੈ ।

ਸਾਡੀ ਐਸੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ ਦੀ ਬਾਬਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਉਂ ਤਾੜਨਾ ਅਤੇ ਅਸ਼ਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ :—

ਮਨ ਰੇ ਕਹਾ ਭਇਓ ਤੈ ਬਉਰਾ ॥
 ਅਹਿਨਿਸਿ ਅਉਧ ਘਟੈ ਨਹੀ ਜਾਨੈ, ਭਇਓ ਲੋਭ ਸੰਗਿ ਹਉਰਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਜੋ ਤਨੁ ਤੈ ਅਪਨੋ ਕਰਿ ਮਾਨਿਓ, ਅਰੁ ਸੁੰਦਰ ਗਿਹੁ ਨਾਰੀ ॥
 ਇਨ ਮੈ ਕਛੁ ਤੇਰੇ ਰੇ ਨਾਹਨਿ, ਦੇਖੋ ਸੋਚ ਬਿਚਾਰੀ ॥ ੧ ॥
 ਰਤਨ ਜਨਮੁ ਅਪਨੋ ਤੈ ਹਾਰਿਓ, ਗੋਬਿੰਦ ਗਤਿ ਨਹੀ ਜਾਨੀ ॥
 ਨਿਮਖ ਨ ਲੀਨ ਭਇਓ ਚਰਨਨ ਸਿਉ, ਬਿਰਥਾ ਅਉਧ ਸਿਰਾਨੀ ॥ ੨ ॥
 ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੋਈ ਨਰੁ ਸੁਖੀਆ, ਰਾਮ ਨਾਮ ਗੁਨ ਗਾਵੈ ॥
 ਅਉਰ ਸਗਲ ਜਗੁ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿਆ, ਨਿਰਭੈ ਪਦੁ ਨਹੀ ਪਾਵੈ ॥ ੩ ॥
 (ਪੰਨਾ---220)

ਮਨ ਰੇ ਕਉਨੁ ਕੁਮਤਿ ਤੈ ਲੀਨੀ ॥
 ਪਰ ਦਾਰਾ ਨਿੰਦਿਆ ਰਸ ਰਚਿਓ, ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਨਹੀ ਕੀਨੀ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਮੁਕਤਿ ਪੰਥੁ ਜਾਨਿਓ ਤੈ ਨਾਹਨਿ, ਧਨ ਜੋਰਨ ਕਉ ਧਾਇਆ ॥
 ਐਤਿ ਸੰਗ ਕਾਹੂ ਨਹੀ ਦੀਨਾ, ਬਿਰਥਾ ਆਪੁ ਬੰਧਾਇਆ ॥ ੧ ॥
 ਨਾ ਹਰਿ ਭਜਿਓ ਨ ਗੁਰ ਜਨੁ ਸੇਵਿਓ, ਨਹ ਉਪਜਿਓ ਕਛੁ ਗਿਆਨਾ ॥
 ਘਟਿ ਹੀ ਮਾਹਿ ਨਿਰੰਜਨ ਤੇਰੈ, ਤੈ ਖੋਜਤ ਉਦਿਆਨਾ ॥ ੨ ॥
 ਬਹੁਤੁ ਜਨਮ ਭਰਮਤ ਤੈ ਹਾਰਿਓ, ਅਸਥਿਰ ਮਤਿ ਨਹੀ ਪਾਈ ॥
 ਮਾਨਸ ਦੇਹ ਪਾਇ ਪਦ ਹਰਿ ਭਜੁ, ਨਾਨਕ ਬਾਤ ਬਤਾਈ ॥ ੩ ॥ (ਪੰਨਾ---632)
 ਛੋਡਿ ਜਾਹਿ ਸੇ ਕਰਹਿ ਪਰਾਲ ॥ ਕਾਮਿ ਨ ਆਵਸਿ ਸੇ ਜੰਜਾਲ ॥

14	Becoming an apostate	is indeed	our pride and, modernity.
15	Nurturing egotism	is indeed	our nature or disposition.
16	Satisfying our desires	is indeed	our life's direction.
17	Dying enmeshed in false materialism	is indeed	our life's aim.
18	Becoming virtuous or someone big	is indeed	our life's goal.
19	Getting trapped in the attachment of materialism	is indeed	our life's action
20	Amassing false materialism and wealth	is indeed	our life's aspiration.

Gurbani has warned and guided us about our current mental state as follows:-

- 1 *O mind, why have you gone crazy? Don't you know that your life is decreasing, day and night? Your life is made worthless with greed. ||1||Pause|| That body, which you believe to be your own, and your beautiful home and spouse - none of these is yours to keep. See this, reflect upon it and understand. ||1|| You have wasted the precious jewel of this human life; you do not know the Way of the Lord of the Universe. You have not been absorbed in the Lord's Feet, even for an instant. Your life has passed away in vain! ||2|| Says Nanak, that man is happy, who sings the Glorious Praises of the Lord's Name. All the rest of the world is enticed by Maya; they do not obtain the state of fearless dignity.* 220
- 2 *O mind, what evil-mindedness have you developed? You are engrossed in the pleasures of other men's wives, and slander; you have not worshipped the Lord at all. ||1||Pause|| You do not know the way to liberation, but you run all around chasing wealth. In the end, nothing shall go along with you; you have entrapped yourself in vain. ||1|| You have not meditated or vibrated upon the Lord; you have not served the Guru, or His humble servants; spiritual wisdom has not welled up within you. The Immaculate Lord is within your heart, and yet you search for Him in the wilderness. ||2|| You have wandered through many many births; you are exhausted but have still not found a way out of this endless cycle. Now that you have obtained this human body, meditate on the Lord's Feet; Nanak advises with this advice. ||3||3||* 632

ਸੰਗਿ ਨ ਚਾਲਹਿ ਤਿਨ ਸਿਉ ਹੀਤ ॥ ਜੋ ਬੈਰਾਈ ਸੇਈ ਮੀਤ ॥ ੧ ॥
 ਐਸੇ ਭਰਮਿ ਭੁਲੇ ਸੰਸਾਰਾ ॥ ਜਨਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਖੋਇ ਗਵਾਰਾ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਸਾਚੁ ਧਰਮੁ ਨਹੀ ਭਾਵੈ ਡੀਠਾ ॥ ਬੁਠ ਧੋਹ ਸਿਉ ਰਚਿਓ ਮੀਠਾ ॥
 ਦਾਤਿ ਪਿਆਰੀ ਵਿਸਰਿਆ ਦਾਤਾਰਾ ॥ ਜਾਣੈ ਨਾਹੀ ਮਰਣੁ ਵਿਚਾਰਾ ॥ ੨ ॥
 ਵਸਤੁ ਪਰਾਈ ਕਉ ਉਠਿ ਰੇਵੈ ॥ ਕਰਮ ਧਰਮ ਸਗਲਾ ਈ ਖੋਵੈ ॥
 ਹੁਕਮੁ ਨ ਬੂਝੈ ਆਵਣ ਜਾਣੈ ॥ ਪਾਪ ਕਰੈ ਤਾ ਪਛੋਤਾਣੈ ॥ ੩ ॥ (ਪੰਨਾ—676)

ਮਨ ਦੇ ਓਪਰੇ ਜਿਹੇ :—

ਖਿਆਲ
 ਧਿਆਨ
 ਕਲਪਨਾਵਾਂ
 ਵਲਵਲੇ
 ਨਿਸਚੇ
 ਸ਼ਰਧਾ
 ਮਨੋਤ, ਆਦਿ

ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਜੋ ਭੀ ਧਾਰਮਿਕ ਕਰਮ-ਕਿਰਿਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਸਭ ਭਰਮ-ਮਈ ਅਲਪ ਬੁੱਧੀ ਤਾਈਂ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ 'ਆਤਮਿਕ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਤਾਈਂ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਆਂਟ ਸੋਤੀ ਨਾਕੁ ਪਕੜਹਿ ਸੁਝਤੇ ਤਿਨਿ ਲੋਅ ॥
 ਮਗਰ ਪਾਛੇ ਕਛੁ ਨ ਸੁਝੈ, ਏਹੁ ਪਦਮੁ ਅਲੋਅ ॥ (ਪੰਨਾ--663)
 ਹਰਿ ਕੀ ਗਤਿ ਨਹਿ ਕੋਊ ਜਾਨੈ ॥
 ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਤਪੀ ਪਚਿ ਹਾਰੇ ਅਰੁ ਬਹੁ ਲੋਗ ਸਿਆਨੈ ॥ (ਪੰਨਾ—537)

ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਮਾਇਕੀ ਭਰਮ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆ ਹੋਇਆਂ, ਸਾਡਾ ਮਾਇਕੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਨ 'ਠੱਲਾਂ' ਅਤੇ 'ਮਾਦੀ' ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਪਰਮਾਤਮਾ, ਗੁਰੂਆਂ, ਅਵਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਸਥੂਲ ਰੂਪ ਅਥਵਾ ਦੇਹੀ ਵਿਚ, ਆਪਣੀਆਂ ਅਸਥੂਲ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੀ, ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਯਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਲਾਲਸਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਪਰਮਾਤਮਾ-ਗੁਰੂ-ਅਵਤਾਰ ਤਾਂ ਸੂਖਮ 'ਸਬਦ' ਅਥਵਾ 'ਨਾਮ' ਸਰੂਪ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ 'ਅਨੁਭਵੀ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦੁਆਰਾ

- 1 You shall have to abandon the straw which you have collected. These entanglements shall be of no use to you. You are in love with those things that will not go with you. You think that your enemies are friends. ||1|| In such confusion, the world has gone astray. The foolish mortal wastes this precious human life. ||Pause|| He does not like to see Truth and righteousness. He is attached to falsehood and deception; they seem sweet to him. He loves gifts, but he forgets the Giver. The wretched creature does not even think of death. ||2|| He cries for the possessions of others. He forfeits all the merits of his good deeds and religion. He does not understand the Hukam of the Lord's Command, and so he continues coming and going in reincarnation. He sins, and then regrets and repents. ||3||

With our superficial

thoughts
 attention
 imagination
 emotions
 beliefs
 faith
 challenges. etc

whatever religious rites-rituals we indulge in, all of them are limited to the level of our meager intellect, and they have no reach towards 'divine illumination.

- 2 They close off their nostrils with their fingers, and claim to see the three worlds. But they cannot even see what is behind them. What a strange lotus pose this is! 663
- 3 The Yogis, the celibates, the penitents, and all sorts of clever people have failed. 537

While existing in the materialistic illusion over numerous births, our materialistic view-point has fattened and become gross. In such a state we harbour thoughts and hopes of seeing or meeting the Primal Being Waheguru, Gurus, avtaars in a visible form or body with these worldly eyes of ours.

The Primal Being -Guru-Avtaar are in the subtle 'Shabad or Word' or 'Naam' form. Seeing or meeting them can only take place in the 'innate-self

ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਾਨੂੰ 'ਸਬਦ', 'ਨਾਮ', 'ਅਨੁਭਵ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਅਥਵਾ ਸੋਝੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਰਮ ਭੁਲਾਵੇ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਿਚ, ਸਾਡੀ ਅਲਪ ਬੁਧੀ ਦੀ, ਆਤਮ ਮੰਡਲ ਦੇ ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤਾਈਂ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਸਭ ਕੇ ਵੇਖਦਾ ਜੇਤਾ ਜਗਤੁ ਸੰਸਾਰੁ ॥

ਭਿਠੈ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਵਈ ਜਿਚਰੁ ਸਬਦਿ ਨ ਕਰੇ ਵੀਚਾਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ— 594)

ਸੋ ਕਿਮ ਮਾਨਸ ਰੁਪੁ ਕਹਾਏ ॥

ਸਿਧ ਸਮਾਧਿ ਸਾਧ ਕਰ ਹਾਰੇ ਕਯੋਂਹੂੰ ਨ ਦੇਖਨ ਪਾਏ ॥ (ਪਾ: ੧੦)

ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਤਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪਾਠ, ਪੂਜਾ, ਕਰਮ-ਕਿਰਿਆ, ਜਪ, ਤਪ, ਹਨ, ਯੋਗ, ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਆਦਿ ਸਾਧਨਾ ਅਤੇ ਘਾਲਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭੀ, ਸਾਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਪਾਨੁ ਪੜਿਓ ਅਰੁ ਬੇਦੁ ਬੀਚਾਰਿਓ ਨਿਵਲਿ ਭੁਅੰਗਮ ਸਾਧੇ ॥

ਪੰਚ ਜਨਾ ਸਿਉ ਸੰਗੁ ਨ ਛੁਟਕਿਓ ਅਧਿਕ ਅਹੰਬੁਧਿ ਬਾਧੇ ॥ ੧ ॥

ਪਿਆਰੇ ਇਨ ਬਿਧਿ ਮਿਲਣ ਨ ਜਾਈ ਮੈ ਕੀਏ ਕਰਮ ਅਨੇਕਾ ॥

ਹਾਰਿ ਪਰਿਓ ਸੁਆਮੀ ਕੇ ਦੁਆਰੇ ਦੀਜੈ ਬੁਧਿ ਬਿਬੇਕਾ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਮੋਨਿ ਭਇਓ ਕਰਪਾਭੀ ਰਹਿਓ ਨਗਨ ਫਿਰਿਓ ਬਨ ਮਾਹੀ ॥

ਤਟ ਤੀਰਥ ਸਭ ਧਰਤੀ ਭੂਮਿਓ ਦੁਬਿਧਾ ਛੁਟਕੇ ਨਾਹੀ ॥ ੨ ॥

ਮਨ ਕਾਮਨਾ ਤੀਰਥ ਜਾਇ ਬਸਿਓ ਸਿਰਿ ਕਰਵਤ ਧਰਾਏ ॥

ਮਨ ਕੀ ਮੇਲੁ ਨ ਉਤਰੇ ਇਹ ਬਿਧਿ ਜੇ ਲਖ ਜਤਨ ਕਰਾਏ ॥ ੩ ॥

ਕਨਿਕ ਕਾਮਿਨੀ ਹੈਵਰ ਗੋਵਰ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਦਾਨੁ ਦਾਤਾਰਾ ॥

ਅੰਨ ਬਸਤੁ ਭੂਮਿ ਬਹੁ ਅਰਪੇ ਨਹ ਮਿਲੀਐ ਹਰਿ ਦੁਆਰਾ ॥ ੪ ॥

ਪੂਜਾ ਅਰਚਾ ਬੰਦਨ ਡੰਡਉਤ ਖਟੁ ਕਰਮਾ ਰਤੁ ਰਹਤਾ ॥

ਹਉ ਹਉ ਕਰਤ ਬੰਧਨ ਮਹਿ ਪਰਿਆ ਨਹ ਮਿਲੀਐ ਇਹ ਜੁਗਤਾ ॥ ੫ ॥

ਜੋਗ ਸਿਧ ਆਸਣ ਚਉਰਾਸੀਹ ਏ ਭੀ ਕਰਿ ਕਰਿ ਰਹਿਆ ॥

ਵਡੀ ਆਬਜਾ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜਨਮੇ ਹਰਿ ਸਿਉ ਸੰਗੁ ਨ ਯਹਿਆ ॥ ੬ ॥

(ਪੰਨਾ—641)

ਕੂਰ ਕ੍ਰਿਆ ਉਰਝਿਓ ਸਭ ਹੀ ਜਗ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕੇ ਛੇਦੁ ਨ ਪਾਇਓ ॥

(ਸਵੈਯੇ ਪਾ: ੧੦)

(ਚਲਦਾ...)

within' through 'intuitional illumination'. But we have no notion or understanding whatsoever of the 'Shabad (Word)', 'Naam' or 'intuitional illumination' because in the ignorance of doubt-fallacy, our meager intellect is not capable of experiencing the intuitional illumination of the spiritual realm.

1 All the living beings of the world behold the True Guru.

One is not liberated by merely seeing Him, unless one contemplates the Word of His Shabad. 594

2 The divines even in their deep meditation techniques had to give up. Non could see or meet the Primal Being. P 10

This is the reason why despite all the religious worship and recitation of religious texts, rites-rituals, meditation, penance, stubborn acts, yogic postures, acts, perseverance and efforts, we have been unable to see or meet the Primal Being Waheguru.

3a They read scriptures, and contemplate the Vedas; they practice the inner cleansing techniques of Yoga, and control of the breath. But they cannot escape from the company of the five passions; they are increasingly bound to egotism. ||1||

b O Beloved, this is not the way to meet the Lord; I have performed these rituals so many times.

I have collapsed, exhausted, at the Door of my Lord Master; I pray that He may grant me a discerning intellect. ||Pause||

c One may remain silent and use his hands as begging bowls, and wander naked in the forest.

He may make pilgrimages to river banks and sacred shrines all over the world, but his sense of duality will not leave him. ||2||

d His mind's desires may lead him to go and dwell at sacred places of pilgrimage, and offer his head to be sawn off; but this will not cause the filth of his mind to depart, even though he may make thousands of efforts. ||3||

e He may give gifts of all sorts - gold, women, horses and elephants. He may make offerings of corn, clothes and land in abundance, but this will not lead him to the Lord's Door. ||4||

f He may remain devoted to worship and adoration, bowing his forehead to the floor, practicing the six religious rituals. He indulges in egotism and pride, and falls into entanglements, but he does not meet the Lord by these devices. ||5||

h He practices the eighty-four postures of Yoga, and acquires the supernatural powers of the Siddhas, but he gets tired of practicing these. He lives a long life, but is reincarnated again and again; he has not met with the Lord. 641

4 The whole world is enmeshed in false occupations. No one can unravel the Primal Being. Saveyeh P 10

